

पुस्तकाचे नाव - त्राटिका

लेखकाचे नाव - केळकर व. बा.

प्रकाशक - शाहूनगरवासी नाटक मंडळी

प्रकाशन वर्ष - १८९४

किंमत - उपलब्ध नाही

पृष्ठसंख्या - १४४

सारांश -

हे नाटक मूलतः ' शेक्सपियर ' च्या टेमिंग ऑफ दि श्र्यू या नाटकावर ँ धारित ँ हे, परंतु हा केवळ अनुवाद नाही तर अनुसर्जन ँ हे. कारण ते मराठी वाचक प्रेक्षकाला रुचेल अशा प्रकारे बदलण्यात ँ ले ँ हे. एक नाठाळ मुलगी ँ णि तिला चातुर्याने सुधारणारा तिच्यावर प्रेम करणारा मुलगा अशी या नाटकाची थोडक्यात कथा ँ हे. शेवट सुखात्म ँ हे.

शीर्षकपानाची प्रतिकृती

पुस्तक आठ दिवसांत पण क्र० १५२४

दुसऱ्या आवृत्तीची प्रस्तावना *

काही वर्षांपूर्वी येथे शाहूनगरवासी नाटक मंडळी आली होती, त्या ठीक त्यांनी विनंति केल्यावरून शेकरिपयारच्या 'टेमिंग आफ् दी श्रू' नाटकाचे भाषांतर करण्याचे काम हाती घेतले. पुढे भाषांतर तयार झाल्यानंतर दुसऱ्या वाचनाच्या वेळी जेथे जेथे आपल्या इकडील रीत-वाजास न जुळणारे असे काही आढळले, तेथे तेथे मूळ सोडून देऊन आवश्यक फेरफार करून घेतले, व यामुळे हल्लीचे या महाराष्ट्र प्रतिकृतीचे स्वरूप पुष्कळ ठिकाणी मुळाहून भिन्न असे दिसून येईल. मुळातील बदल जेथे जसेच्या तसे मराठीत उतरता आले तेथे तसे आणले आहेत; पण अनेक स्थळे तसे करता आले नाही अशा जागी मराठी भाषेतील शब्दप्रयोग घातले आहेत, त्याला मुळात काही आधार नाही. त्याचप्रमाणे राजाजीरावाने पुराणिकाच्या बेवाने धनाजीरावाच्या घरात प्रवेश केल्या-नंतर त्याच्या आणि कमळेच्या गांठी पडल्या, त्या वेळची भाषण पुष्कळ वर्षांनी नवी आहेत. राजाजीराव आणि सारजा यांच्या दरम्यानचा पांचव्या मंकातील प्रवेश अगदीच नवीन आहे. सारांश, एकंदर पुस्तकात माझ्या मरचे बरेच घातले असल्यामुळे 'टेमिंग आफ् दी श्रू' चे हे केवळ भाषांतर अशा दृष्टीने याने परीक्षण करू नये अशी विनंति आहे.

हे नाटक कोणत्या एका काळाला उद्देशून लिहिलेले नाही. तसे करता येण्यास आपल्या देशाच्या इतिहासाचे व निरनिराळ्या काळाच्या लोक-स्थितीचे व रीतरिवाजाचे ज्ञान आवश्यक आहे. ते माझ्या अर्गा नसल्यामुळे मी विशेष कालस्थितीच्या भानगर्डीत पडलो नाही.

आपल्या इकडील सामान्य रीतरिवाजाला जेवढी अशा तऱ्हेने या नाटकातील प्रसंग घडविण्याचा मी माझ्याकडून जरी प्रयत्न केला आहे, तरी पुढे ठेवलेल्या किऱ्यातील बळगाची हाक यांत दिसून आल्यास नवल

* हे नाटक प्रथम नाट्यकथावर्णांत इ. स. १८९२ साली (पुस्तक क्र. ५ ते अंक ११) प्रसिद्ध झाले.

(२)

नाही. प्रतापराव आणि त्राटिका या दोघांची पहिली भेट—हा प्रसंग लक्षापूर्वी नवरानवरीची गांठ पडू देणे. तर राहू घा, पण तुसती नजरभेट देखील न होऊ देण्याविषयी दक्ष राहणाऱ्या आपल्या लोकांस अपरिचित, परदेशीय, थोडाबहुत असभ्य देखील वाटेल. तथापि त्राटिकेसारखी कैदाशीण मुलगी आणि सर्वाशी तिच्या घास्तांने गांगरलेला तिचा बाप ही स्थिति मनांत आणली असता, बापानेच प्रतापरावाला तिची संमति मिळविण्यास सांगावे, हे केवळ असंभाव्य आहे असे वाटत नाही. बापाने असा प्रकार आपल्या अनुभवांत काचित्च येतो, ही गोष्ट मला कबूल केलीच पाहिजे.

पहिल्या आवृत्तीत काही चुका राहिल्या होत्या त्या दालविण्याचे किऱ्येक हितचितक लोकांनी घेतले, हे त्यांचे माझ्यावर उपकार आहे. या चुका या आवृत्तीत दुरुस्त केल्या आहेत. तसेच काही फेरफारही आहेत.

हे नाटक ज्यांच्या विनंतीवरून लिहिले व ज्यांनी याचे प्रयोग रंगमंचावर करून घेतले ते प्रसिद्धीस आणिले, त्या शाहूनगरवासी मंडळीचे प्रथमतः आभार मानले पाहिजेत. तसेच रा. रा. गोविंदरावजी देवल यांनी आणखी काही स्नेहीमंडळीने हे पुस्तक छापण्यापूर्वी वाचून त्यांत दुरु करण्यासारखी स्थळे दाखविली व काही सूचना केल्या त्याबद्दल त्यांचा ऋणी आहे.

पुणे, ता. ८ आगष्ट १८९४. ६०

वा० बा० केळकर